

'n HOESBREEF

UITGAVE VAN STICHTING HISTORISCHE SOCIËTEIT ENSCHEDE-LONNEKER

Boerenkerkhof en Augmented Reality

▲ *Mevrouw Marlo Reeders, directeur Nationale Monumentenorganisatie en burgemeester Onno van Veldhuizen onthullen informatiebord met daarop een QR-code.*

Twaalf september jl. was het nationale monumentendag en dat was ook een goed moment om op het Boerenkerkhof de app van Augmented Reality te lanceren.

Door **Georges Schafraad**
Binnenstadcommissie

We hadden onze burgemeester Onno van Veldhuizen en mevrouw Marlo Reeders, directeur Nationale Monumentenorganisatie, bereid gevonden hun medewerking daaraan te verlenen en met het verwijderen van de vlag van

de Open monumentendag werd het informatiebord met daarop een QR-code zichtbaar.

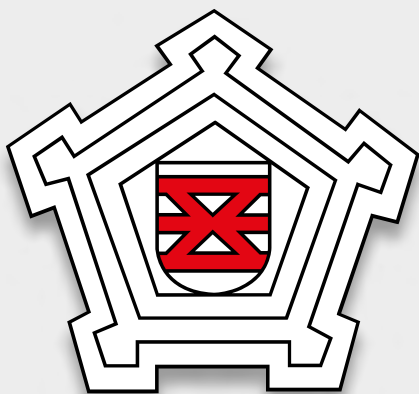
Met de techniek van Augmented Reality kunnen bezoekers, nadat zij bij de ingang van de begraafplaats een QR-code op hun mobiele telefoon hebben gedownload, langs een aantal geselecteerde graven lopen. De app op de telefoon herkent het graf en begint dan in woord en beeld het levensverhaal te vertellen van degene die daar begraven ligt, de overledene komt als het ware weer tot leven.

Voor ons was het een spannende gebeurtenis want er waren nog wat techni-

sche probleempjes met de app die niet op tijd opgelost konden worden, voor Apple werkt die namelijk nog niet, maar daar wordt nu hard aan gesleuteld. Voorafgaand aan de lancering werd er door een gelegenheids-toneelgezelschap een stuk opgevoerd waarin verhaald werd over een stuk geschiedenis van Enschede met als een van de hoofdpersonen de socialistische stakingsleider Tusveld, eveneens begraven op het Boerenkerkhof.

Bijzonder was ook dat een nabestaande van Hermina Visser in de krant had ge-

[Vervolg op Pagina 3 ►](#)

'n HOESBREEF

Stichting Historische Sociëteit Enschede - Lonneker

Gratis interactieve digitale nieuwsbrief
van de Historische Sociëteit
www.shsel.nl

Redactie

Ilse van Heerwaarden
Wim Corduener
hoesbreef@gmail.com

Secretariaat

Gerard Hemelt,
Suze Groeneweglanden 14,
7542 NM Enschede, 06 197 255 77
secre.shsel@gmail.com

'n Sliepsteen

Contribuanten ontvangen vier keer
per jaar ons historisch blad
'n Sliepsteen. Redactie:
Geert Bekkering, 053 430 06 91
of geertbekkering@shsel.nl

[https://www.facebook.com/
SHSEL/](https://www.facebook.com/SHSEL/)

Onze documentatie is te raadplegen
in Prismare, ruimte 1.07. Roomweg
167 op maandag 10-12 uur en vrijdag
14-16 uur. Contribuanten ontvangen
ons kwartaalblad 'n Sliepsteen
www.shsel.nl

De Historische Sociëteit Enschede-
Lonneker heeft bij de belastingdienst
de status van culturele ANBI. Dat bete-
kent dat een gift aan de sociëteit voor
125 procent kan worden afgetrokken
van de inkomstenbelasting en voor
150 procent van de vennootschaps-
belasting.

Een ANBI is een algemeen nut
beogende instelling. Onze Historische
Sociëteit mag zich culturele ANBI
noemen omdat we een instelling zijn
die voor minstens 90 procent actief is
op cultureel gebied.

Het huis voor de geschiedenis van Enschede

De Historische Sociëteit is actief, dat is al eerder vastgesteld. De afgelopen weken is door een werkgroep van onze sociëteit de organisatie van de open monumentendagen in Enschede geregeld. Op het Boerenkerkhof aan de Deurningerstraat is de geschiedenis van Enschede te beleven aan de hand van verhalen die bij de geselecteerde graven kunnen worden opgehaald met een QR code. Met dure woorden 'augmented reality'. De overledenen staan figuurlijk op uit hun graf en vertellen hun verhaal en die verhalen samen tonen onze lokale geschiedenis. De landelijke directeur van Nederland Monumentenland Marlo Reeders kwam op de eerste monumentendag naar Enschede, geïnteresseerd in al die mooie dingen die gebeuren. De oude begraafplaats aan de Espoortstraat heeft mede door onze inzet gerestaureerde zandstenen pilaren uit de oorspronkelijke Eschpoort, en een nieuwe poort, die op 18 september door wethouder June Nods werd geopend. We worden gevraagd ons licht te laten schijnen over plangebieden die een nieuwe invulling krijgen, en dan speelt met name de vraag welke cultuurhistorische waarden een rol moeten spelen. Het overleg is opbouwend en onze visie en opvattingen doen ertoe. Het projectje dat wij aan de Buurserstraat wilden realiseren als herinnering aan de spoorlijn naar Alstätte en Ahaus dreigt opnieuw vast te lopen op een paar onwillige burens; jammer. We beraaden ons op een alternatief dat dan wel weer gelijk veel spectaculairder moet zijn. Maandelijks verschijnt deze Hoesbreef en vier keer per jaar doet ook 'n Sliepsteen-redactie een duit in het zakje om de verhalen van de stad zichtbaar te maken. Mooi allemaal, goed voor het Enschede-gevoel. Lezers die tijd hebben of een interessant project willen opzetten; laat het ons weten. Mooie dingen kunnen op steun rekenen.

En toch... Er ontbreekt iets essentieels in onze stad. De sociëteit heeft in Prismare haar eigen gehuurde ruimte die, als wij er geen gebruik van maken, ook door derden gehuurd kan worden. Naarmate de activiteiten toenemen en meer begunstigers mee willen helpen, lopen wij tegen de grens aan van de ruimte. Ons archief is al over die grens heen gescho-

ten. Feitelijk is de ruimte voor de ambities van de sociëteit in zo'n grote stad te klein. Voor een gemeente als Enschede met zo'n bijzondere geschiedenis

en nu 160.000 inwoners is het eigenlijk een blamage dat er geen ruimte is waar wij, maar ook de gemeente of bevriende organisaties, zichzelf en de geschiedenis kunnen tonen. Een ruimte die als stijlicoon past bij het tonen van onze geschiedenis. Waar tentoonstellingen, presentaties, bijeenkomsten, studiemogelijkheden met ons archief en vooral ook bijeenkomsten kunnen worden gehouden. De sociëteitsavonden, cursussen over de geschiedenis van stad en streek. Presentaties over actuele onderwerpen die met onze geschiedenis te maken hebben. Waar de oudere Enschedeers elkaar kunnen treffen om de verhalen over 'vrogger' met elkaar te delen en zo mogelijk te laten vastleggen. Thema-avonden over wijkgeschiedenis, met foto's en verhalen. Waar men toegang heeft tot het archief van de gemeente en andere erfgoedinstellingen. Wij dromen erover, wij praten erover, wij onderzoeken de mogelijkheden in de stad, maar altijd gaat het vooral over geld. Belangrijk, maar niet doorslaggevend.

De waarde van een **Huis van onze Geschiedenis** moet afgemeten worden aan de bijdrage die deze levert aan stimuleren van trots, aan het levend houden van de geschiedenis en daarmee een onderscheidend profiel voor Enschede. Die 'kleingemaakte' en laagopgeleide Enschedeers laat ervaren dat zij er echt toe hebben gedaan, dat hun geschiedenis onze geschiedenis heeft bepaald: Op zoek naar de ziel van onze stad.

Het **Verhaal van Enschede** zichtbaar maken, wie wil dat niet. Dat beschouwt het bestuur als haar belangrijkste uitdaging. Help ons hiermee door u te laten horen. Samen maken wij de stad (en haar geschiedenis).

Dick Buursink
Voorzitter

▲ Voorafgaand aan de lancering werd er door een gelegenheids-toneelgezelschap een stuk opgevoerd waarin verhaald werd over een stuk geschiedenis van Enschede met als een van de hoofdpersonen de socialistische stakingsleider Tussveld, eveneens begraven op het Boerenkerkhof.

Boerenkerkhof en Augmented Reality

Vervolg van [Pagina 1](#) ►

lezen over deze bijeenkomst en naar de begraafplaats was gekomen, met voor ons interessante foto's en verhalen. Wij hopen dat alle aandacht voor dit project nog meer nabestaanden op het idee brengt om eens te kijken of ook zij nog iets kunnen vinden wat zij met ons en u willen delen.

De app op het Boerenkerkhof is in principe permanent te gebruiken. Dit betekent dat iedere bezoeker op ieder moment met een mobiele telefoon de verschillende levensverhalen kan horen en zien. Een simpele gebruiksaanwijzing vindt u op het informatiebord bij de ingang bij zowel de Deurningerstraat als bij de Blijdensteinlaan. Een rondgang over de begraafplaats is op deze wijze een ware beleving, meer dan de moeite waard om het eens uit te proberen.

Contactpersonen commissies

► Binnenstadcommissie

Georges Schafraad

Email: schafraad@gmail.com

► Boerderijcommissie

Jan Oldenhof

Email: joldenhof1@gmail.com

► Documentatiecentrum

Kor Feringa (053) 477 45 95

Email: korferinga@shsel.nl

► Foto- en verhalencommissie

Jan Breteler

Email: janbreteler@shsel.nl

► Monumentencommissie

Paul van Wijk

Email: pw566@hotmail.com

► Loakstenen- en begraafplaatsencommissie

Harry van der Sleen (053) 852 24 94

Email: loakstenencom@shsel.nl

► PR-commissie

Bart Jansen, 06 3435 45 16

Email: jansebart@gmail.com

► Redactie 'n Sliestein

Geert Bekkering (053) 430 06 91

Email: geertbekkering@shsel.nl

► Historische Kring Glanerbrug

Joop Kwakman (053) 461 38 53

Email: wmeester@home.nl

► ICT

Tijbbe Knol Email: tjibbeknol@shsel.nl

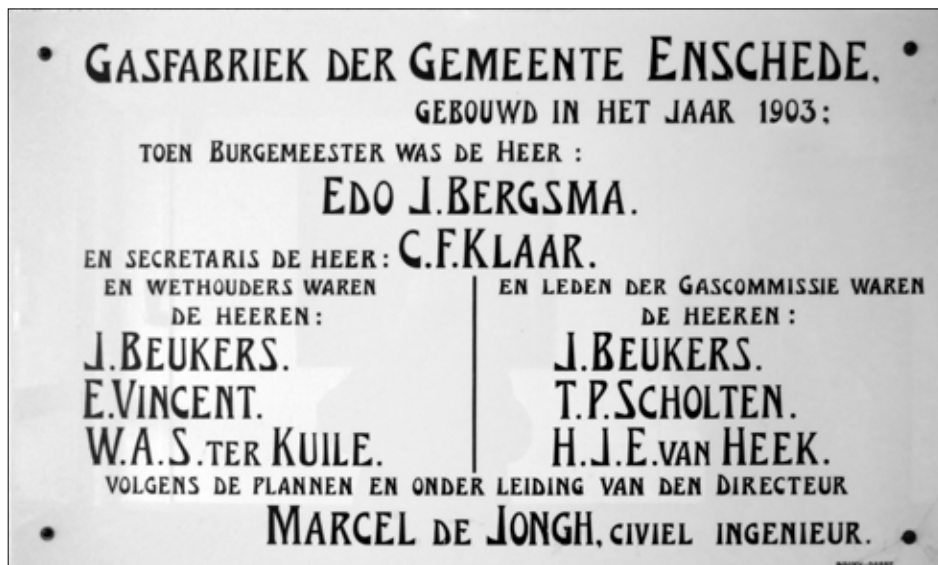
Nieuw hek officieel geopend

▲ In het september-nummer van 'n Hoesbreef schreef Marcel Meijer Hof uitgebreid over het nieuwe hek bij de ingang van de begraafplaats aan de Espoortstraat. Op vrijdagmiddag 18 september jl. werd dit bijzonder fraai gesmede hek officieel geopend door wethouder June Nods en onze voorzitter Dick Buursink.

Jan Brummer

Een bijzondere plaquette

▲ In het bedrijfsverzamelgebouw 'My Office' aan de Wethouder Beverstraat hangt een plaquette die herinnert aan de in 1903 aan de Lippinkshofweg gebouwde gasfabriek. De aanbesteding vond plaats in 1902 en begin 1904 werd de fabriek in gebruik genomen. De spoorlijn vanuit Ahaus-Alstätte, waarover de aanvoer van steenkool plaatsvond, liep langs de westkant van de fabriek. Door de vondst van het aardgasveld in Groningen werd de productie van stadsgas en dus ook de fabriek overbodig. In 1966 werd deze afgebroken. Op het terrein bevond zich later het Gemeentelijk gas- en drinkwaterbedrijf.

Jan Brummer

► Met toestemming van onze historische zustervereniging 'De Dree Marken' (Berghuizen, Beuningen, De Lutte) dit gedicht van Anny Lesscher-Schasfoort uit hun kwartaalblad 'n Hoesbreef.

Corona

As n 'n ondergroonds ennebraand
 wörden 't CORONA – virus de weareld de baas
 ok met nich wearken, scholen en weankels dicht
 en vooral blieden waar'j bint: 't brach gin soelaas.

Tehuus, kearken, kantoren en kroegen
 musea, 't vereningsleaven en alle sport
 Het potlaander van oonze sociale maatschappij
 gung, gewoon in oons eagen taaltje: OP SLOT.

Wat kuw noe verlangen noar n'n woarmen knuffel
 N'n aarm um de schoolder, ne seempele haand
 noe mangs nog better dan 't duurste medicien
 mar... neet doon, mag neet, gebroek oe verstaand.

As dit joar Sunterkloas 'n halfjoar earder vö
 kregen wie wisse van de oaverheid 'n cadeau
 moondkápkes, WC rollen, kiloos zeep
 met as klap op de vuurpijl, nen duumstok too

Rectificaties 'n Sliepsteen

► De redactie van 'n Sliepsteen kreeg bericht dat de verzending van 'n Sliepsteen niet geheel vlekkeloos verliep.

De abonnees die het laatste nummer niet hebben ontvangen, kunnen dit melden aan de redactie:
geertbekkering@shsel.nl of
 via de website www.shsel.nl

In de inhoudsopgave van de nieuwste 'n Sliepsteen staat helaas de verkeerde auteursnaam bij het fraaie verhaal over de Witte Juffers van de Jufferbeek. De schrijver is Gerrit Schorn.

Geert Bekkering

Stem op de Historische Sociëteit

► De Historische Sociëteit doet dit jaar weer mee met de Rabo Clubsupport 2020. Het bestedingsdoel is deze keer een kwaliteitsverbetering van onze website.

De Rabo Clubsupport is de nieuwe Rabo Clubkas Campagne. Nieuw is dat alleen Rabobank-leden kunnen stemmen en klant zijn is iets anders dan lid. Gelukkig kunnen alle Rabobank-kanten snel en eenvoudig via de Rabo App of Rabo Internetbankieren lid worden. Ook het stemmen gaat dit jaar via Rabo Internetbankieren of de Rabo App.

We vragen de leden hun stem uit te brengen op de Historische Sociëteit. Stemmen kan in de periode van 5 tot en met 25 oktober.

In de eerste week van november wordt de uitslag bekend gemaakt.

Onbekend maar niet onbemind

Uw reactie graag naar:
janbrummer@shsel.nl

▲ Achter op bovenstaande foto staat alleen een stempel met de naam van fotograaf Henk Brusse.

In de wagon achter de locomotief zit een compleet muziekkorps en naast de trein staat een gezelschap chique geklede dames en heren. Waar, wanneer en ter gelegenheid waarvan de opname is gemaakt is ons onbekend. Misschien weet één van u het antwoord.

◀ Op de foto van Esther Floris van de praalwagen in Lonneker in 'n Hoesbreef 301 is geen reactie gekomen. Het blijft dus gissen wanneer deze opname gemaakt is.

De Twentse Taalbank

► De Twentse Taalbank is het kenniscentrum en de werkplaats van de Oudheidkamer Twente voor het vinden, in kaart brengen, verzamelen, bewaren en toegankelijk maken van geschriften en geluidsopnames in en over de taal van Twente. Dit onder het motto: Wel wat in de kaste hef, zit nich verleagn: Wie wat bewaart, die heeft wat. Ook als het digitaal is.

Good wat in en oaver t plat

Taal is eeuwenoud cultureel erfgoed dat we graag zo goed mogelijk voor het nageslacht bewaren. Toch neemt het gebruik van oude streektalen af ten gunste van een veel machtiger taal. Op zich is dat niets nieuws. Overal in de wereld ging en gaat het zo, vanaf de vroegste tijden dat de mens zich met klanken en gebaren verstaanbaar maakte. Talen veranderen, gaan op in andere talen of verdwijnen uit het dagelijks verkeer. Een

klein deel maar, van de laatste drieduizend jaar, leeft voort in wat ervan is vastgelegd en bewaard gebleven. Ook in Twente boert de streektal achteruit. Daarmee dreigen op den duur ook veel geschriften en geluidsopnames in het Twents verloren te gaan.

De Vereniging Oudheidkamer Twente, die zich al vanaf 1905 inzet voor het behoud van Twents cultureel erfgoed, heeft daarom in 2010 de Twentse Taalbank opgericht.

De Twentse Taalbank werkt sinds 2009 aan een uitgebreide streektalcollectie en een goedgevulde databank, verbonden met de website. Hier kan de wereld kennis nemen van een paar eeuwen Twents, in woord en gebruik. Lang vergeten streektalpioniers krijgen de aandacht die ze verdienen. Oude, herontdekte en moeilijk vindbare teksten worden aan de vergetelheid onttrokken. Om zo met elkaar een monument voor

de taal van Twente te vormen dat generaties na ons nog fier overeind kan staan. Taal is van ons allemaal. "En van de leu mö'w t hebn."

Komt der es achterhen kiek!

De Twentse Taalbank wordt bemand door projectleider Goaitsen van der Vliet, bureaumedewerker Hans Hassink en enkele andere vrijwilligers.

De Twentse Taalbank zit in het pand van de Vereniging Oudheidkamer Twente, naast de toren van De Museumfabriek, voorheen TwentseWelle en is iedere woensdag van 10.00-17.00 uur geopend voor bezoekers.

Andere dagen alleen op afspraak (via: 06 4868 4491)

Oudheidkamer Twente
Stroinksbleekweg 12b
7523 ZL Enschede

<http://www.twentsetaalbank.nl/>

Verdwenen straten: Windmolenpad

Door Jan Brummer

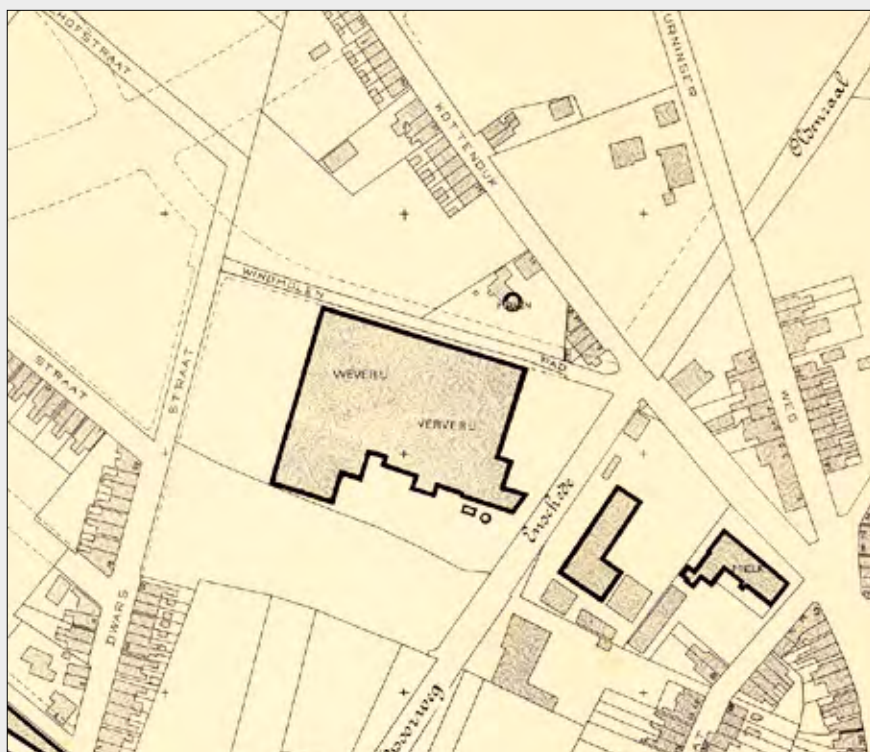
► Het Windmolenpad was de toegangsweg naar de in 1891 door Willem Jan Noordendorp gebouwde windkorenmolen. De weg verbond de Kottendijk met de Tweede Hengelosedwarsstraat, de huidige Boddenkampstraat. Door de bouw in 1903 van de stoom-

weverij door S.J. Menko en een aantal uitbreidingen in de jaren daarop, werd steeds meer terrein rond de molen in beslag genomen.

In oktober 1916, de molen was toen al niet meer in bedrijf, stelt de gemeenteraad voor de weg 'aan den openbaren

dienst te onttrekken'. Ondanks bezwaren van de heer Noordendorp volgt in juni 1917 het definitieve besluit.

Bronnen: De molens in Enschede en Lonneker van Ties Wiegman en Honderdvijfenzeventig jaar straatnamen in Enschede door J. van Ooyik

▲ Uitsnede van een plattegrond uit 1912.

Onttrekking van grond aan den openbaren dienst.
(Windmolenpad).
Burgemeester en Wethouders van Enschede brengen ter openbare kennis:

1. dat door den Gemeenteraad in zijne vergadering van 12 October jl. in beginsel is besloten tot het onttrekken aan den openbaren dienst van gemeentegrond, uitmakende het „Windmolenpad”, kadastraal bekend Sectie K no. 766;
2. dat vóór den 12en November e.k. aan hun College schriftelijk bezwaren kunnen worden ingediend tegen de onttrekking van genoemden grond aan den openbaren dienst.

Enschede, den 27 October 1916.
Burgemeester en Wethouders van Enschede,
J. Winkels, lo.-Burgemeester.
W. Boomsma, lo.-Secretaris.

▲ De weverij/ververij was van S.J. Menko en waar de tekst MELK geschreven staat stond de voormalige Lonneker Melkinrichting.